

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання науково-методичної
ради Тернопільського ОКІППО
від 14 травня 2026 р. № 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Тернопільського ОКІППО
Олександр ПЕТРОВСЬКИЙ
14 травня 2026 р.

ПРОГРАМА

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ

НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ГЕОГРАФІЯ»

«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

НА РІВНІ ЦИКЛУ БАЗОВОГО ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ

В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ»

Розробники:

Вітенко Ігор Михайлович, кандидат географічних наук, заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародного співробітництва Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Когут Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної, навчальної роботи та інформаційно-комунікаційних технологій, Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти,

Криховець-Хом'як Лілія Ярославівна, методист відділу методики навчальних предметів природничо-математичного циклу, технологій та фізичної культури Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 14 травня.2026 по 2031 рр.

Рецензенти:

Гавришок Богдан Борисович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Сава Віра Романівна, вчитель географії, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії ліцею с. Яблунів Копичинецької міської ради Чортківського району Тернопільської області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми «Сучасні підходи до навчання географії на рівні циклу базового предметного навчання в Новій українській школі» щодо підвищення кваліфікації вчителів географії зумовлена трансформацією сучасної освіти, упровадженням концепції Нова українська школа та необхідністю формування в учнів ключових компетентностей, визначених державними освітніми стандартами.

Сучасна географічна освіта виходить за межі традиційного засвоєння фактів і понять та орієнтується на розвиток критичного мислення, дослідницьких умінь, просторового бачення, екологічної свідомості та здатності застосовувати знання у реальних життєвих ситуаціях. Особливої актуальності програма набуває в умовах базового предметного навчання, де важливим є використання діяльнісного, компетентнісного, інтегрованого та практикоорієнтованого підходів.

Відповідно Програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти спрямована на:

- удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників щодо реалізації сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- розвиток умінь застосовувати компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований та інтегративний підходи в освітньому процесі;
- формування здатності організувати навчання на засадах проблемноорієнтованого, проєктного та кооперативного підходів;
- розвиток умінь створювати освітнє середовище, що сприяє активній діяльності учнів, рефлексії та розвитку критичного мислення;
- опанування інструментів для організації очного, дистанційного та змішаного навчання;
- формування навичок використання формувального оцінювання як складової сучасного освітнього процесу.

Для педагогів опрацювання даної теми є важливим чинником професійного розвитку, удосконалення методичної компетентності та пошуку сучасних освітніх практик, що забезпечують якісне й мотивувальне навчання учнів у контексті реалізації ідей Нової української школи.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителі, які викладають або планують викладати курс «Географія» у 7–9 класах. забезпечують реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 15 годин / 0,5 кредиту ЄКТС.

Особливості реалізації програми.

Програма реалізується у дистанційній формі з використанням сучасних цифрових освітніх платформ, що забезпечують організацію синхронної та асинхронної взаємодії учасників освітнього процесу.

Проведення Програми передбачає поєднання різних форм організації навчання:

- онлайн-лекцій;
- інтерактивних практичних занять;

- роботи з навчальними кейсами та аналізу професійно орієнтованих ситуацій;
- самостійної роботи слухачів;
- підсумкового оцінювання результатів навчання.

Програма може втілюватися у різних часових форматах залежно від організаційних умов, зокрема:

- інтенсивному (короткостроковому) форматі з компактним розкладом занять протягом 1-го тижня;
- пролонгованому форматі з розподілом навчальних модулів і тем у часі.

Навчальний процес здійснюється з урахуванням принципів гнучкості та доступності, що передбачає можливість поєднання синхронної участі в заняттях із самостійним опрацюванням навчальних матеріалів.

Втілення Програми передбачає залучення педагогічних працівників, які мають досвід викладання відповідного навчального курсу або суміжних дисциплін, а також володіють сучасними методиками навчання та цифровими інструментами.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток учителів географії закладів загальної середньої освіти відповідно до сучасної державної політики у сфері освіти, підвищення професійної та методичної компетентності педагогів щодо впровадження сучасних підходів до навчання географії на рівні циклу базового предметного навчання в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити педагогів із сучасними тенденціями розвитку географічної освіти та особливостями реалізації Державного стандарту базової середньої освіти;
- розкрити можливості компетентнісного, діяльнісного та інтегрованого підходів у навчанні географії;
- сприяти розвитку професійних умінь педагогів щодо проєктування сучасного уроку географії в умовах НУШ;
- Формувати вміння організовувати практикоорієнтовану та дослідницьку діяльність учнів, розвивати критичне, просторове й екологічне мислення;
- ознайомити педагогів із сучасними підходами до формування оцінювання та рефлексії в освітньому процесі;
- сприяти розвитку творчого потенціалу педагогів, професійної рефлексії та готовності до інноваційної діяльності;
- поглибити вміння педагогів створювати безпечне, мотивувальне та інклюзивне освітнє середовище на уроках географії;
- розвивати здатність педагогів інтегрувати зміст географічної освіти з актуальними глобальними викликами, питаннями сталого розвитку, громадянської освіти;
- сприяти обміну педагогічним досвідом та впровадженню ефективних освітніх практик у професійну діяльність учителів географії.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» в межах професійної діяльності (наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225):

- предметно-методична компетентність (А2);
- інформаційно-цифрова компетентність (А3);
- компетентність педагогічного партнерства (Б3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Після завершення програми слухач:

- аналізує та інтерпретує вимоги Державного стандарту базової середньої освіти в контексті реалізації сучасних підходів до навчання;
- добирає та обґрунтовує ефективні методи і прийоми навчання відповідно до компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів;
- проєктує освітній процес і сучасні уроки на засадах проблемноорієнтованого, проєктного та кооперативного навчання;
- поєднує сучасні підходи до навчання (компетентнісний, діяльнісний, інтегративний тощо) у процесі проєктування та проведення навчальних занять;
- конструює компетентнісно орієнтовані завдання, практичні кейси та навчальні ситуації;
- використовує формувальне оцінювання як інструмент підтримки навчального поступу та рефлексії учнів;
- організовує навчальні проєкти та дослідницьку діяльність учнів;
- забезпечує диференціацію та індивідуалізацію навчання з урахуванням освітніх потреб учнів;
- створює освітнє середовище, що сприяє розвитку критичного мислення, когнітивної гнучкості та активної позиції учнів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Система оцінювання результатів підвищення кваліфікації вчителів географії є компетентнісно орієнтованою, практичною, прозорою та спрямованою на визначення рівня професійного розвитку педагогів, готовності до впровадження ідей НУШ та використання сучасних освітніх технологій у професійній діяльності. Система оцінювання є комбінованою та передбачає використання:

- бальної шкали (для визначення кількісного результату);
- рівневої інтерпретації (для якісної характеристики результатів);
- формувального оцінювання (для відстеження індивідуального прогресу слухачів).

Таблиця бальної шкали

Вид діяльності	Максимальна кількість балів
Поточне оцінювання (практичні роботи)	40
Активна участь у навчальній діяльності	30
Підсумковий тест	30
Разом	100

Критерії поточного оцінювання (40 балів).

Практичні роботи оцінюються за такими критеріями:

Критерій	Бали
Відповідність завданню та орієнтація на формування компетентностей 10	10
Використання сучасних підходів (компетентнісний, діяльнісний тощо) 10	10
Організація активної діяльності (інтерактивність, кооперація, проєктність) 10	10
Практична цінність і можливість застосування 5	5
Логічність, структурованість, обґрунтованість 5	5

Критерії оцінювання активності (30 балів)

Оцінюється рівень залученості слухача до навчальної діяльності:

- 24–30 балів – системна активна участь, ініціативність, рефлексія
- 18–23 балів – регулярна участь, виконання завдань
- 10–17 балів – епізодична участь
- 0–9 бали – пасивна участь або відсутність діяльності

Критерії підсумкового тестування (30 балів)

- 27–30 балів - високий рівень (глибоке розуміння сучасних підходів)
- 21–26 балів - достатній рівень
- 15–20 балів - середній рівень
- менше 15 балів - початковий рівень

Рівнева інтерпретація результатів

Рівень	Кількість балів
90–100	високий
75–89	достатній
60–74	середній
менше 60	початковий

Умови успішного завершення програми

Слухач вважається таким, що успішно завершив програму, якщо:

- набрав не менше 60 балів зі 100;
- виконав усі обов'язкові види робіт;
- продемонстрував не менше ніж 80% правильних відповідей у підсумковому тесті.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається за результатами успішного виконання програми (подолання встановленого прохідного порогу) слухачеві про підвищення кваліфікації обсягом 15 год / 0,5 кредиту ЄКТС (відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від №

800 21.08.2019 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Реєстр виданих сертифікатів оприлюднюється на офіційному вебсайті суб'єкта підвищення кваліфікації – Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Вартість: 450 гривень.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено проведення інтерактивних лекцій і практикоорієнтованої навчальної діяльності, самостійну складову та підсумкові заходи, які спрямовані на формування здатності педагогічних працівників реалізовувати сучасні підходи до навчання (компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інтегративний) та застосовувати відповідні методичні інструменти в освітньому процесі у відповідності до вимог Нової української школи.

Особливістю реалізації Програми є переважання діяльнісних і практичних форм роботи, зокрема аналіз професійно орієнтованих кейсів, виконання практичних завдань, моделювання навчальних ситуацій, організація кооперативної та рефлексивної діяльності.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчальних матеріалів, підготовку до практичних занять, а також осмислення та рефлексію власної професійної діяльності в контексті застосування сучасних підходів до навчання. Підсумкові заходи включають: тестування та самооцінювання.

Зміст програми складається з двох модулів та дев'яти взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест Підсумкове тестування спрямоване на перевірку розуміння слухачами сучасних підходів до навчання в Новій українській школі, знання особливостей їх реалізації в освітньому процесі, а також здатності добирати та застосовувати відповідні методичні інструменти.

Слухач вважається таким, що успішно завершив підсумковий тест, продемонструвавши не менше ніж 80% правильних відповідей.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники за виконання всіх поставлених перед ними завдань – 100. Прохідний бал – 60.

Педагоги, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат

Загальний обсяг Програми становить 15 годин (або 1 кредит ЄКТС) , з них:

- 4 години – лекційні заняття;
- 8 годин – практичні заняття;
- 2 години – самостійна робота,
- 1 год – підсумковий захід (тестування).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ					
Тема 1.1 Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок.	2				2
Тема 1.2 Педагогічна майстерність та розвиток soft skills сучасного вчителя географії: комунікація, лідерство, креативність, емоційний інтелект.		2			2
Тема 1.3 Педагогіка повільного мислення та освітня витривалість підлітка: нові виклики НУШ в епоху швидкого контенту.		2			2
Разом за модулем	2	4			6
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НУШ: ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ЕФЕКТИВНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ					
Тема 2.1 Компетентнісне навчання на уроках географії у 9-му класі: формування глобального мислення та екологічної свідомості учнів.	2				2
Тема 2.2 Практикоорієнтоване навчання на уроках географії: кейси, задачі та життєві ситуації.		2			2
Тема 2.3 Особливості реалізації проектного, проблемного та кооперативного навчання географії у 6-9 класах ЗЗСО			2		2

Тема 2.4 Сучасні практики рефлексивного навчання у формуванні критичного мислення здобувачів освіти		2			2
Разом за модулем	2	4	2		8
Підсумкові заходи				1	1
Усього	4	8	2	1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НУШ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 1.1. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок.

Зміна філософії сучасної освіти. Значення життєвих навичок, емоційного інтелекту, творчості, комунікації та соціальної відповідальності як необхідних складових успішної самореалізації в сучасному суспільстві.

Сутність сучасних трансформацій в освітньому процесі, пов'язаних із переходом від знаннєвої моделі навчання до компетентнісного підходу. Основні напрями реформування освіти відповідно до положень Концепції Нової української школи. Пріоритетність розвитку особистості, життєвих навичок і ключових компетентностей.

Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Оновлення змісту освіти, упровадження педагогіки партнерства, створення сучасного освітнього середовища, забезпечення дитиноцентризму та переосмислення ролі вчителя в освітньому процесі.

Тема 1.2. Тема: Педагогічна майстерність та розвиток soft skills сучасного вчителя географії: комунікація, лідерство, креативність, емоційний інтелект

У поданому матеріалі обґрунтовується важливість синергії предметних компетентностей та гнучких навичок (soft skills) у структурі професійної майстерності сучасного вчителя географії в умовах розбудови Нової української школи. Проаналізовано ключові компоненти «м'яких навичок», які безпосередньо впливають на якість географічної освіти: комунікативні здібності (перехід від трансляції знань до фасилітації й партнерства), лідерський потенціал (організація проектної та дослідницької діяльності учнів), креативність (використання VR-технологій, сторітеллінгу та STEM-підходів) і емоційний інтелект (створення безпечного освітнього середовища та керування мікрокліматом на уроці).

Окреслено практичні вектори розвитку професійної гнучкості педагога та запропоновано ресурси для особистісного розвитку.

Тема 1.3. Педагогіка повільного мислення та освітня витривалість підлітка: нові виклики НУШ в епоху швидкого контенту

У викладі теми розкрито проблему впливу цифрового середовища та культури «швидкого контенту» на особливості мислення сучасного підлітка в умовах Нової української школи. Проаналізовано феномен кліпового мислення, виснаження уваги, інформаційного перевантаження та їхній вплив на освітній процес.

Особливу увагу приділено поняттю «педагогіки повільного мислення» як підходу, що сприяє формуванню глибокого осмислення, рефлексії, критичного мислення та освітньої витривалості учнів. Висвітлено історичний контекст повільного мислення у педагогіці У контексті сучасних викликів, зокрема війни, нестабільності та цифрового перенасичення, обґрунтовано важливість створення безпечного освітнього середовища, у якому дитина має можливість не лише отримувати інформацію, а й осмислювати її, витримувати інтелектуальне зусилля, формувати внутрішню стійкість і здатність до тривалого пізнання.

Висвітлено також практичні аспекти реалізації педагогіки повільного мислення на прикладі уроку географія у 9 класі через використання: рефлексивних пауз, роботи з картами, проблемних запитань, візуального аналізу та вправ які впливають на розвиток концентрації й аналітичного мислення.

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НУШ: ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ЕФЕКТИВНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ

Тема 2.1 Компетентнісне навчання на уроках географії у 9-му класі: формування глобального мислення та екологічної свідомості учнів

В огляді теми розкриваються практичні підходи до реалізації компетентнісного навчання на уроках географії у 9-му класі через дослідницьку діяльність, аналіз географічних ситуацій, роботу з картографічними та статистичними матеріалами, інтеграцію екологічної проблематики та використання діяльнісних методик навчання.

Особлива увага приділяється формуванню в учнів уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між природними, економічними та соціальними процесами, оцінювати вплив людини на довкілля, аналізувати глобальні виклики сучасності та шукати шляхи сталого розвитку.

Опрацювання теми сприятиме вдосконаленню професійних компетентностей педагогів щодо організації сучасного компетентнісного уроку географії, розвитку критичного та системного мислення учнів, формуванню екологічної свідомості, громадянської відповідальності та здатності застосовувати географічні знання у реальних життєвих ситуаціях.

Тема 2.2 Практикоорієнтоване навчання на уроках географії: кейси, задачі та життєві ситуації

У межах практикуму опрацьовуються сучасні підходи до організації практикоорієнтованого навчання на уроках географії у 9 класі через використання кейсів, проблемних ситуацій, компетентнісних задач, практичних вправ та інтерактивних методик. Особлива увага приділятиметься створенню навчальних

ситуацій, наближених до реального життя учнів, роботі з картами, статистичними даними, інфографікою та цифровими ресурсами.

Учасники ознайомляться з прикладами компетентнісних завдань, навчатися моделювати практичні географічні ситуації, інтегрувати формувальне оцінювання та розробляти завдання, що сприяють формуванню глобального мислення, екологічної свідомості й підприємливості учнів.

Розглянута тема сприятиме вдосконаленню професійної майстерності педагогів, розвитку творчого підходу до викладання географії та створенню сучасного освітнього середовища, орієнтованого на активну діяльність і життєві потреби школярів.

Тема 2.3 Особливості реалізації проєктного, проблемного та кооперативного навчання географії у 6-9 класах ЗЗСО

У темі розкриваються особливості впровадження проєктного, проблемного та кооперативного навчання на уроках географії у 6–9 класах закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та концепції Нової української школи. Матеріали теми спрямовані на формування у педагогів практичних умінь організувати компетентісно орієнтоване навчання географії через використання діяльнісних методик, інтерактивної взаємодії та дослідницької діяльності учнів. Розглядаються методичні підходи до створення проблемних ситуацій, організації групової роботи, реалізації навчальних проєктів, розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та пізнавальної активності здобувачів освіти.

Особлива увага приділяється практичним аспектам планування сучасного уроку географії, добору ефективних форм і методів навчання, використанню інтерактивних технологій, цифрових ресурсів, картографічних матеріалів та практикоорієнтованих завдань. У темі висвітлюються питання організації навчальної співпраці учнів, формувального оцінювання результатів діяльності, розвитку дослідницьких умінь і застосування географічних знань у реальних життєвих ситуаціях.

Тема 2.4 Сучасні практики рефлексивного навчання у формуванні критичного мислення здобувачів освіти

У форматі практичного заняття розглядаються сучасні підходи до організації рефлексивної діяльності на уроках географії, через методики розвитку критичного мислення, проблемні запитання, кейси, інтерактивні вправи, візуалізацію даних, аналіз географічної інформації та дослідницькі практики. Особлива увага приділятиметься створенню освітнього середовища, у якому учень стає активним учасником навчального процесу, здатним аналізувати власну діяльність, оцінювати результати та робити висновки.

Практичне заняття спрямоване на вдосконалення професійних компетентностей учителів географії щодо використання сучасних рефлексивних технологій навчання, розвитку навичок фасилітації освітнього діалогу, формувального оцінювання та організації діяльнісного компетентісного уроку.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Кейсове завдання «Освітнє середовище без бар'єрів»

Завдання. Оцініть власне освітнє середовище за критеріями:

- ✓ доступності;
- ✓ психологічної безпеки;
- ✓ інклюзивності;
- ✓ підтримки учнівської ініціативи.

Запропонуйте 3–5 практичних змін для покращення освітнього простору.

2. Практикум «Повільне читання географічної карти»

Завдання. Проаналізуйте тематичну карту промисловості України та створіть серію запитань для учнів трьох рівнів:

1. спостереження;
2. аналізу;
3. прогнозування.

(Наприклад: «Що Ви помічаєте на карті?», «Чому підприємства важкої промисловості зосереджені саме в цих регіонах?», «Як війна або екологічні фактори можуть змінити розміщення промисловості?»).

3. Практикум «Глобальні виклики очима дев'ятикласника»

Завдання. Розробіть проблемне запитання до однієї із тем:

1. «Зміни клімату»;
2. «Світове господарство»;
3. «Урбанізація»;
4. «Міграційні процеси».

(Наприклад: «Як зміна клімату впливає на життя людей у різних регіонах світу?»).

4. Практична задача «Туристичний маршрут»

Завдання. Складіть маршрут подорожі Україною для іноземних туристів:

1. оберіть 3 туристичні локації;
2. коротко обґрунтуйте вибір(3-5 речень);
3. нанесіть природні та культурні об'єкти маршруту на карту.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які особливості реалізації проєктного навчання на уроках географії у 6–9 класах ЗЗСО?
2. Як організувати ефективну проєктну діяльність учнів під час вивчення географії?
3. Які методи проблемного навчання, на Вашу думку, є найбільш результативними на уроках географії?
4. Як створювати проблемні ситуації для розвитку критичного мислення учнів?
5. Які компетентності формуються в учнів засобами проєктного навчання географії?
6. У чому полягають переваги кооперативного навчання у викладанні географії?
7. Як Ви практично організуєте роботу учнів у групах під час вивчення географічних тем?

8. Які інтерактивні технології доцільно використовувати у процесі кооперативного навчання?
9. Як поєднувати проєктне, проблемне та кооперативне навчання на одному уроці географії?
10. Яку роль відіграє вчитель у реалізації діяльнісного підходу на уроках географії?
11. Як використовувати практикоорієнтовані завдання для формування географічної компетентності учнів?
12. Які цифрові інструменти та онлайн-ресурси доцільно використовувати для організації сучасного уроку географії?
13. Як здійснювати формувальне оцінювання під час проєктної та групової діяльності учнів?
14. Які труднощі можуть виникати під час упровадження інноваційних технологій навчання географії та як їх подолати?
15. Як сучасні технології навчання сприяють розвитку пізнавальної активності та самостійності учнів на уроках географії?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivrovnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-i300920-898> 16
2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 13 липня 2020 р. № 764-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
5. Професійний стандарт «Учитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytelzakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
6. Концепція розвитку цифрових компетентностей : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
7. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2023 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2023-%D0%BF#Text>
8. Щодо оновлених вимог до програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників : лист Міністерства освіти і науки України від 22 листопада 2023 р. № 1/10919-23. URL: <https://mon.gov.ua>

Основна література

1. Бережна С. В. Екологічна компетентність педагога як фактор сталого розвитку суспільства. Педагогіка та психологія. 2023. Вип. 68. С. 12–20.
2. Безпечна дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакошені та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/3646/file/safe_school_in_NUS.pdf (дата звернення: 12.05.2026).
3. Горошкіна О.М., Доротюк В.І., Рогоза В.В., Левченко Ф.Г., Піддячий М.І., Чудакова В.П., Доротюк О.Г. Компетентнісно орієнтоване навчання сутність, форми і методи: навчальний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2022. 221 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739276> (дата звернення: 12.05.2026). Гайда В.Я. Інноваційні засоби реалізації STEM-навчання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2024. №215. С.127-131.
4. EcoZagroza: Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>
5. Екологічні наслідки війни в Україні: аналітична доповідь / за ред. О. В. Стельмах. К.: Екодія, 2024. 85 с. Колонькова О. О. Формування екологічної компетентності особистості в умовах воєнного стану: виклики та методичні рішення. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2022. № 26.
6. Масієлова М. І., Ковальчук Ю. М. Методика проєктної діяльності в школі : посібник. Київ : Генеза, 2023. 112 с.
7. Методика навчання географії в закладах освіти: навчально-методичний посібник / Мендерецький В. В., Касіяник І. П., Гарбар В. В., Матуз О. В. 3. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. 326 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9126/Metodyka-navchannia-heohrafii-v-zakladakh-osvity.pdf?sequence=3>
8. Модельні навчальні програми для 5–9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuysya-poetapno-z-2022-roku>
9. Освітня платформа «Екокрай»: Методичні матеріали для вчителів НУШ. URL: <https://ecokray.inf.ua/>
10. Пометун О. Урок, що розвиває критичне мислення: структура і методи (частина I). URL: <https://nus.org.ua/2020/02/06/urok-shho-rozvyvaye-krytychne-myslennya-struktura-i-metody-chastyna-i/>
11. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання : наказ Міністерства освіти і науки України № 1093 від 02.08.2024. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-ociniuvannia-rezultativ-navchannia>
12. Про окремі питання оцінювання результатів навчання : лист МОН України № 1/4895-25 від 14.03.2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/67d/44e/c61/67d44ec61e945882496290.pdf>
13. Слюта А.М. Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 248 с.

14.5. Тарасенкова Н. А. Формувальне оцінювання : практичні інструменти. Київ : Освіта, 2023. 120 с.

Додаткова література

1. Безпалько О. Соціально-психологічна готовність педагогів до інклюзивної освіти: теорія і практика. Освітологічний дискурс. 2022. №2. С. 43–50.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку. Київ : Академвидав, 2022 р. 312 с.
3. Виготський Л. С. Мислення і мовлення. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020 р. 432 с.
4. Готовність педагогів до роботи з дітьми з ООП в умовах війни та повоєнний час: навчально-методичний посібник. К., 2025. 194 с.
5. Демченко І. Формування психологічної готовності педагогів до інклюзивного навчання. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2020. №28. С. 54–61.
6. Кремень В. Г. Освіта України в умовах воєнного стану: виклики і перспективи. Київ : Педагогічна думка, 2023 р. 168 с.
5. Максименко С. Д. Психологія особистості в умовах соціальної нестабільності. Київ : КММ, 2023. 256 с.
6. Пантелєєва В. О. Кліпове мислення в підлітковому віці. Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2023р. № 13. С. 94–101.
7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Харків : Акта, 2021. 540 с.
8. Штучний інтелект – асистент сучасного вчителя / С. Доценко, В. Ворожбіт-Горбатюк, Т. Собченко, М. Корнієнко. Харків : Ранок, 2025. 176 с.